

Коробова І. В. Опора на вітагенний досвід учнів як спосіб реалізації принципу зв'язку навчання з життям [Текст] / Г. М. Слободян, І. В. Коробова // Пошук молодих. Вип. 14: 3б. матер. Всеукр. студ. наук.-практ. конф. [«Технології компетентісно-орієнтованого навчання природничо-математичних дисциплін»], (Херсон, 23-24 квітня 2015 р.) / Укладач: В. Д. Шарко. – Херсон : ХДУ, 2015. – С. 14-15. (1,5 стор.)

ОПОРА НА ВІТАГЕННИЙ ДОСВІД УЧНІВ ЯК СПОСІБ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРИНЦИПУ ЗВ'ЯЗКУ НАВЧАННЯ З ЖИТТЯМ

Слободян Г.М., Коробова І.В.

Херсонський державний університет

У зв'язку із впровадженням в освітньому просторі компетентісного підходу методичні особливості реалізації принципу зв'язку навчання з життям (ПЗНЖ) набувають особливого значення. Це пов'язане з тим, що його реалізація сприяє формуванню в учнів особистісних смислів навчання. Саме цей аспект навчання – з опорою на життєвий досвід учня – потребує, на нашу думку, додаткових досліджень.

Метою статті є з'ясування шляхів реалізації ПЗНЖ у на уроках фізики та вивчення особливостей вітагенного навчання як способу реалізації даного принципу. Проблеми зв'язку навчання з життям присвячені праці багатьох вчених, зокрема: С.У. Гончаренка, Є.В. Коршака, А.С. Белкіна [1-2], Н.О. Вербицької [2], Н.К. Жукової [1] та ін. Не зважаючи на це, проблема реалізації ПЗНЖ залишається актуальною, особливо із впровадженням компетентісного підходу (який передбачає перевагу практичного навчання над теоретичним, стимулювання осмисленого навчання). У процесі дослідження нами з'ясовано, що необхідність реалізації принципу ПЗНЖ обумовлена низкою **причин**, а саме: 1) принцип спирається на найважливіші **методологічні положення про єдність теорії і практики, обумовленість навчання суспільними процесами**; 2) реалізація даного принципу **сприяє формуванню діалектико-матеріалістичного світогляду учнів, перетворенню знань у переконання**; 3) ПЗНЖ передбачає **активне включення учнів у соціально значущу виробничу працю** на підприємствах, у сільськогосподарському виробництві; 4) ПЗНЖ **сприяє залученню учнів до суспільно-політичного життя**, активній участі у розв'язанні соціально-економічних проблем, розвитку особистості; 5) **опора на життєвий досвід** мотивує учнів до отримання нових знань і вмінь, формує особистісний сенс навчання.

Аналіз науково-методичної літератури дозволив виявити наступні **шляхи реалізації ПЗНЖ у процесі навчання фізики**: 1) розкриття прикладного аспекту основ наук, практичної значущості навчання; 2) поєднання вивчення основ наук з різними видами праці (навчальна, виробнича, суспільна, побутова); 3) використання красномовного матеріалу, який дозволяє розкрити соціально-економічний та освітньо-культурний потенціал регіону, перспективу розвитку; 4) актуалізація в процесі навчання учнів їх життєвого (вітагенного) досвіду, розширення цього досвіду та опора на нього. Зазначимо, що життєвий (вітагенний) досвід дитини, який би малий він не був, є джерелом інформації. **Життєвий досвід** – це вітагенна інформація, яка стала надбанням особистості, відкладена в резервах довгострокової пам'яті, що знаходиться в стані постійної готовності до актуалізації в адекватних ситуаціях. **Вітагенне навчання** засноване на актуалізації життєвого досвіду особистості, її інтелектуально-психологічного потенціалу. Актуалізація вітагенного досвіду є чудовим інструментом для організації освітнього процесу, який А.С. Белкін позначив як голографічний підхід [1-2]. Науковець розрізняє наступні **технологічні прийоми голографічного методу** у навчанні:

– прийом **ретроспективного аналізу життєвого досвіду** з розкриттям його зв'язків в освітньому процесі;

– прийом **стартової актуалізації життєвого досвіду** учнів – суть його полягає в тому, щоб з'ясувати, яким запасом знань на рівні буденної свідомості володіють учні;

– прийом **випереджаючої проєкції навчання** – не можна говорити: «Скоро ви дізнаєтеся щось нове»; краще сказати **конкретно**: «Наступного разу я вам розповім про те-що, а ви постарайтеся уявити собі, що ви знаєте, чули про це, з чим вам доводилося стикатися в житті»;

– прийом **додаткового конструювання незакінченої освітньої моделі** – ефективний тоді, коли необхідно актуалізувати творчий потенціал особистості, її потребу в самореалізації. Формула прийому: «Я пропоную вам ідею – незакінчений твір. Ваше завдання доповнити, наситити його змістом, спираючись

на свій життєвий досвід»;

– прийом **тимчасової, просторової, змістовної синхронізації освітніх проєкцій** - матеріал необхідно викладати з розкриттям тимчасових, просторових, змістовних зв'язків між явищами, процесами. Формула прийому: *«Життя багатомірне, і навчальний матеріал необхідно сприймати багатомірно, тоді він буде необхідний для життя»;*

– прийом **вітагенного одухотворення об'єктів живої та неживої природи** – суть його в одухотворенні об'єктів живої та неживої природи, наприклад: *«Уяви собі, що ти молекула»* [2].

Зазначимо, що всі наведені прийоми можливо використовувати у процесі навчання фізики. Проілюструємо застосування прийому *ретроспективного аналізу життєвого досвіду* на наступному прикладі. *Тема уроку: «Механічний рух»* На початку уроку вчитель пропонує учням переглянути відео, на якому їде товарний потяг зі швидкістю 50км/год. Позаду нього, на відстані 1км, з-за повороту з'являється експрес, що проходить за 1 годину 70км. Машиніст експреса, помітивши попереду товарний потяг, починає гальмувати. При цьому необхідно не менш, ніж 2км, щоб експрес зупинився. Далі кожен учень повідомляє свою точку зору: Чи станеться катастрофа? Чому потрібні 2км, щоб зупинити експрес? Відповіді на ці та інші запитання вчитель пропонує дізнатися протягом уроку: *хто з учнів був найближче до істини?* Таким чином створюється мотивація до вивчення цілого розділу механіки – кінематики.

Висновок. Застосування вітагенного навчання є шляхом до істинної співпраці вчителів та учнів, злиття освіти і самоосвіти, що уможливило актуалізацію життєвого досвіду особистості, її інтелектуально-психологічного потенціалу, а це, у свою чергу, сприяє реалізації принципу зв'язку навчання з життям.

Література:

1. Белкин А. С. Витакенное образование: многомерный голографический подход / А. С. Белкин, Н. К. Жукова. – Екатеринбург, 2001. – 156 с.
2. Белкин А. С. «Витакенное» образование как научно-педагогическая категория / А. С. Белкин, Н. О. Вербицкая // Образование и наука. – 2001. – № 3. – С. 18-28.